

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τίτλος Μαθήματος: **Δικαιώματα του Ανθρώπου**

Επίπεδο Μαθήματος: επιλογής

Διδάσκων: Καθηγητής Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης

Γραφείο 234, Κτήριο ΚΖ

Ώρες γραφείου:

Τρίτη 18:00-19:00

Τετάρτη 14:00-15:00

E-mail: kt@uom.edu.gr, tel: +30 2310 891540

Περιγραφή Μαθήματος (Syllabus)

Το μάθημα αυτό αποτελεί μία εισαγωγή στην έννοια, τη λειτουργία και την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Εξετάζονται τα κοινωνικά, φιλοσοφικά και πολιτικά αίτια της κίνησης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τα ιστορικά ορόσημα της σχετικής εξέλιξης σε παγκόσμιο επίπεδο. Αναλύονται οι σύγχρονοι νομικοί μηχανισμοί προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε εθνικό και διεθνές – παγκόσμιο και σε περιφερειακό – επίπεδο. Εξετάζεται αναλυτικά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – το πιο εξελιγμένο και αποτελεσματικό από τα υφιστάμενα συστήματα προστασίας. Ανάμεσα στα θέματα που επίσης παρουσιάζονται, περιλαμβάνονται: το ζήτημα των διαφορετικών πολιτιστικών αντιλήψεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα αίτια, οι μορφές και η νομική αντιμετώπιση των διακρίσεων, το φαινόμενο του ρατσισμού, η προστασία της μειονοτικής ετερότητας και η σχέση του δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με το δίκαιο των ενόπλων συγκρούσεων. Μία ειδική ενότητα του μαθήματος είναι αφιερωμένη στο έγκλημα της γενοκτονίας.

Κύριοι θεματικοί άξονες

1 Η έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – Ποιος φορέας είναι υπεύθυνος για την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Ποιοί είναι δικαιούχοι; – Είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα κάτι το αυτονόητο; – Ιστορική προοπτική: Η έννοια της εσωτερικής δικαιοδοσίας του κράτους και τα ανθρώπινα δικαιώματα – Σύγχρονα προβλήματα: Διαφορετικές πολιτιστικές αντιλήψεις περί δικαίου και ανθρωπίνων δικαιωμάτων

2 Πώς διασφαλίζεται η τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα κράτη; Εθνική προστασία και διεθνής προστασία - Τα όργανα του Κράτους και τα δικαιώματα του ανθρώπου. Η σημασία της εκπαίδευσης – Η απαγόρευση των διακρίσεων – Κατηγορίες ανθρωπίνων δικαιωμάτων

3 Διεθνής προστασία I: Παγκόσμιο πλαίσιο. Ο ρόλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών – Διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ – Μηχανισμοί επιτήρησης/ προστασίας

4 Διεθνής προστασία II: Περιφερειακά συστήματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – Το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – Η διακρατική και η ατομική προσφυγή – Θέματα διαδικασίας

5 Το κομβικό ιστορικό γεγονός που οδήγησε στη σύγχρονη διεθνή προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: Το Ολοκαύτωμα των Εβραίων της Ευρώπης και ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος/ Το έγκλημα της γενοκτονίας

6 Θανατική ποινή/ Το δικαίωμα στη ζωή – Το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης – Η απαγόρευση των βασανιστηρίων – Η δίκαιη δίκη – Ισότητα φύλων – Κοινωνικά δικαιώματα: Τροφή, υγεία, στέγαση, εργασία

7 Πρόσφυγες / μετανάστες

8. Δικαίωμα στα κοινά

9 Ανθρώπινα Δικαιώματα και Στρατιωτικές επεμβάσεις / Ανθρωπιστικό Δίκαιο): Αρχή Διάκρισης/ Αρχή Ανθρωπισμού/ Αρχή Στρατιωτικής Αναγκαιότητας/ Αρχή Αναλογικότητας. Μέσα επίθεσης και άμυνας

10 Μειονότητες/ Αυτοδιάθεση και καθεστώτα εδαφικής αυτονομίας

11 Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου I

12 Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου II

13. Επισκόπηση του μαθήματος

Μαθησιακά αποτελέσματα

Οι ακαδημαϊκοί στόχοι του μαθήματος είναι

- α) Εξοικείωση με την έννοια και τη λειτουργία των δικαιωμάτων του ανθρώπου
- β) Κατανόηση του ρόλου του νομικού συστήματος ως εγγυητή της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου
- γ) Γνώση των βασικών μηχανισμών προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε εθνικό και διεθνές επίπεδο
- δ) Ανάπτυξη της ικανότητας των διδασκομένων να προσεγγίζουν επίκαιρα θέματα από την προοπτική των δικαιωμάτων του ανθρώπου
- ε) Εκπόνηση μίας επιστημονικής μελέτης στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με επαγγελματική και ηθική υπευθυνότητα.

Γενικές ικανότητες

- α) Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών
- β) Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- γ) Εργασία σε διεπιστημονικό/ διεθνές περιβάλλον
- δ) Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- ε) Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
- στ) Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Μέθοδος διδασκαλίας

Η διδασκαλία πραγματοποιείται μέσω διαλέξεων. Μετά από κάθε διάλεξη, ακολουθεί συζήτηση σχετικά με τα ζητήματα που αναλύθηκαν

Υπολογισμός βαθμολογίας

Εξέταση εξαμήνου 100%

Οι φοιτητές/τριες αξιολογούνται βάσει της απόδοσής τους κατά τις εξετάσεις στο τέλος του εξαμήνου. Οι εξετάσεις είναι γραπτές. Για όσους/ες επιθυμούν, δίνεται η δυνατότητα προφορικής εξέτασης. Επίσης, υπάρχει η δυνατότητα εκπόνησης μη απαλλακτικής εργασίας.

Εγχειρίδιο

Π. Νάσκου-Περράκη, *Δικαιώματα του ανθρώπου. Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία. Θεωρία - Νομολογία*, Γ' έκδοση, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδ. Σάκκουλα, 2022

Σημειώσεις Διδάσκοντος

Ηλεκτρονική σελίδα μαθήματος (URL)

<https://openeclass.uom.gr/courses/UNI216/>

Επικουρική Βιβλιογραφία

Περράκης, Σ., *Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Προς ένα jus universalis?*, Αθήνα: Εκδ. Σιδέρη, 2019

Διεθνής Αμνηστία/ Jolie, A./ Van Bueren, G., *Μάθε τα δικαιώματά σου και διεκδίκησέ τα. Ένας οδηγός για παιδιά, τις νέες και τους νέους*, Αθήνα: Εκδ. Πατάκη, 2021

Alston, P. – Goodman, R., *International human rights*, Oxford University Press, 2012

Gill, T.D. & Fleck, D., *The handbook of the International Law of Military Operations*, Oxford: University Press, 2015

International Organization for Migration, *Glossary on Migration*, Geneva: IOM, 2019

Muižnieks, N., Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, *Report Following his visit to Greece from 28 January to 1 February 2013*, Strasbourg (CommDH(2013)6), 16 April 2013

Sassòli. M. – Bouvier, A.A.– Quintin, A., *Un droit dans la guerre? Cas, documents et supports d'enseignement relatifs à la pratique contemporaine du droit international humanitaire*, Partie I-IV, CICR, 2013

Schabas, W. A., *Genocide in international law. The crime of crimes*, 2nd ed., Cambridge, 2009

Schabas, W. A., *The European Convention on Human Rights. A commentary*, Oxford University Press, 2016

Tsitselikis, K., *Old and new Islam in Greece. From historical minorities to immigrant newcomers*, Martinus Nijhoff, 2012

Zaikos, N. "Reflections on contemporary international law-making related to labour migration", in A. K. Isaacs (Ed.), *Immigration and emigration in historical perspective*, Edizioni Plus: Pisa University Press (CLIOHRES.net), 2007, pp. 7-26

Τσιτσελίκης, Κ. *Ο μονόδρομος της ουτοπίας και τα όρια του αδύνατου. Το δικαίωμα των ανθρώπων στα οικουμενικά κοινά*, Νήσος, Αθήνα 2023